

日本語学習者の話しことばにおける〈ノダ〉の使用の一考察 — 「納得・発見」「問い返し」の場合 —

塚田 智冬

〈ノダ〉を伴う表現は、一般に習得が困難とされるものである。レベルが上がると共に自然に習得されるなどとも言われるが、実際には中上級になっても誤りが目立つ。そこで筆者は、話しことばにおける〈ノダ〉の習得上の困難点を探り、今後の指導に活かすべく手段を見い出していくことを目的として、日本に留学中の中上級の学習者の実際の会話データを収集し、分析を行った。データに見られた誤りを、形態的に、さらには意味・用法でも分類したのであるが、本稿では、中でも話しことばならではのものであり、これまであまり留意されることのなかった2つを取り上げ、考察を行った。第一に、相手の発話などに納得して自分自身に向けて発せられる「納得」の場合である。第二に、相手の発話が聞き取れなかった場合などに相手に向けて発せられる「問い返し」の場合である。

これらの場合の〈ノダ〉の使用は、コミュニケーションを円滑に進める上で重要な働きをするものであり、こういった場面での使用があるということを教師側が認識し、学習者に提示することは必要であろう。また、これらは、言語化されたコンテキストを受けるものであるため、〈ノダ〉の「コンテキストを受ける」という性質（承前性）を理解させるのにも有効な手段であると考えられる。

การใช้ 'noda' ในภาษาพูด ของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชาวต่างชาติ - กรณี “เห็นพ้อง กันพบ” และ “ถามกลับ” -

TSUKADA Chifuyu

กล่าวกันว่า การเรียนรู้สำนวนที่มี 'noda' เป็นเรื่องยาก และยังคงกล่าวกันอีกว่า เมื่อผู้เรียนมีระดับความรู้สูงขึ้น จะเรียนรู้สำนวนดังกล่าวไปเองโดยธรรมชาติ แต่อันที่จริง กลับพบว่าถึงผู้เรียนจะมีความรู้ภาษาญี่ปุ่นชั้นกลางและสูง แต่ก็ยังใช้สำนวน 'noda' ผิดอยู่มาก ดังนั้น ผู้เขียนจึงพยายามศึกษาจุดที่ยากในการเรียนรู้สำนวน 'noda' ในภาษาพูด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการสอนในอนาคต

ในการนี้ผู้เขียนได้เก็บข้อมูลจากการสนทนาจริงๆ ของผู้ศึกษาภาษาญี่ปุ่นชั้นกลางและชั้นสูงที่กำลังศึกษาอยู่ในประเทศญี่ปุ่น และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแยกการใช้ผิดที่พบเป็น การใช้ตัวสำนวนผิด และการใช้ผิดความหมาย และวิธีใช้ แต่ในบทความนี้ ผู้เขียนจะกล่าวถึงเฉพาะกรณีที่พบเป็นลักษณะเด่นในภาษาพูด โดยเน้น 2 จุดที่ดูน่าสนใจมากที่สุด คือ 1. กรณีที่เห็นด้วยกับคำพูดของผู้พูดและกล่าวกับตัวเองเพื่อแสดงความ “เห็นพ้อง” “กันพบ” และ 2. กรณี “ถามกลับ” อันหมายถึง กรณีที่ฟังคำพูดของผู้พูดไม่ชัด และถามผู้พูดกลับ

สำนวน 'noda' มีหน้าที่สำคัญในการทำให้การสื่อสารเป็นไปได้อย่างดี และผู้เขียนคิดว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนควรจะต้องตระหนักถึงวิธีการใช้ 'noda' ในสถานการณ์ต่างๆ เหล่านี้ และสอนต่อผู้เรียน และเนื่องจากวิธีการใช้เหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับบริบท การเรียนรู้การใช้ 'noda' ในสถานการณ์เหล่านี้ จึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้เราสามารถเข้าใจคุณสมบัติของ 'noda' ที่ว่า “มีความสัมพันธ์กับบริบท” ได้ดียิ่งขึ้น